

УДК 82-6:7.072.2Пра

ДО ІСТОРІЇ ЕПІСТОЛЯРІЮ МИКОЛИ ПРАХОВА

Оксана Сторчай

Публікацію присвячено листам відомого мистецтвознавця, художника Миколи Прахова до Олени Язевої – доньки Миколи Мурашко.

Ключові слова: епістолярна спадщина Миколи Прахова, Олена Язева, Адріан Прахов, Микола Мурашко, Фотій Красицький.

Публикация посвящена письмам известного искусствоведа, художника Николая Прахова к Елене Язевой – дочери Николая Мурашко.

Ключевые слова: эпистолярное наследие Николая Прахова, Елена Язева, Адриан Прахов, Николай Мурашко, Фотий Красицкий.

The article is devoted to the letters of a well-known art critic and artist Mykola Prakhov to Olena Yazeva, daughter of Mykola Murashko, and includes introductory article and comments.

Keywords: epistolary heritage of Mykola Prakhov, Olena Yazeva, Adrian Prakhov, Mykola Murashko, Fotii Krasyskyi.

Протягом свого тривалого життя мистецтвознавець, художник, син Адріана Прахова Микола Прахов (1873–1957) спілкувався з багатьма діячами російського, українського та західноєвропейського мистецтва й культури на основі творчої, ділової діяльності або просто на товариському, родинному ґрунті. М. Прахов – автор досить відомої книги «Сторінки минулого», він любив і вмів писати листи, його епістолярна спадщина є мов би продовженням цієї книги спогадів про відомих російських та українських художників. Микола Адріанович також був самобутнім і талановитим художником, працював у галузі декоративно-прикладного мистецтва та художньої промисловості, станкового живопису. М. Прахов – неперевершений майстер орнаменту, добре володів техніками акварелі, темпері, гуаші, олійного живопису [5]. Окрім того, він чудово знався на техніці художнього лиття з бронзи, якої вчився спочатку на Капрі, потім – у Неаполі в художньо-промисловій школі при музеї Філандж'єрі. М. Прахов – та-

лановитий художній критик, історик мистецтва. Його статті – огляди художніх виставок та приватних колекцій – були опубліковані в журналі «Художні скарби Росії» (1904. – № 11; 1905. – № 3, № 4–5, № 6–7–8; 1906. – № 5): «П. О. Сведомський. (Поминки)», «Виставка картин Союзу російських художників», «Виставка картин Московського товариства художників», «Виставка Нового товариства художників», «Художнє зібрання графів Андрія та Вадима Блудових. – Картини Італійської школи. Картини голландської та німецької школи. Картини французької та англійської школи», «Художнє зібрання Д. І. Щукіна в Москві» та ін. Ці праці цікаві дотепер і демонструють широку обізнаність автора в різних видах мистецтва, зокрема таких як живопис, скульптура, художня промисловість, де особливої цінності аналізу творів додає практичне знання художніх технік. До слова, також у журналі «Художні скарби Росії» за 1905, 1906 і 1907 роки (у тих самих номерах зі статтями М. Прахова)

ОКСАНА СТОРЧАЙ. ДО ІСТОРІЇ ЕПІСТОЛЯРІЮ МИКОЛИ ПРАХОВА

були надруковані графічні твори художника: заставки, кінцівки, заглавні літери (ініціали) тощо.

Листи М. Прахова зберігаються в Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України у фонді Язєвих – родичів українського художника й педагога, засновника рисувальної школи Миколи Івановича Мурашка – доньки Олени Миколаївни (по чоловіку – Язєва) та онуків Тетяни Володимирівни й Павла Володимировича. Документи передали до архіву Тетяна Володимирівна Язєва та Георгій Вікторович Калита в 1969 році. Запропоновані для публікації листи М. Прахова 1955–1957 років, адресовані доньці Миколи Мурашка – Олені Язєвій [1], інформативно насичені й містять цінні подробиці про творчу діяльність М. Мурашка та його школи, Фотія Красицького [3], батька Адріана Вікторовича Прахова, відомого мистецтвознавця, археолога, художнього критика, викладача (читав історію мистецтва в Санкт-Петербурзькому та Київському університетах), матері А. Крюгер-Прахової [2], талановитої художниці, піаністки (викладала рисунок і живопис у Київському художньому училищі [4; 6; 7] та знаменитій студії Олександра Мурашка [10; 11]) тощо.

Варто зазначити, що нещодавно були опубліковані листи Миколи Прахова до Тетяни Володимирівни Язєвої [8] та художника-графіка Романа Федоровича Мельничука [9].

Листи М. Прахова – цінний інформаційний блок у вивченні історії культурного середовища Києва від початку ХХ ст., через них можна відчувати насиченість духовного життя й аромату епохи, визначити характерні риси тогочасної інтелігенції.

Листи публікуються зі збереженням авторської стилістики, орфографії та підкрес-

лень із незначними редакторськими правками. Адреса Олени Язєвої, що зазначена на конвертах, така: «г. Москва К-9, пер. Столешников, № 11, кв. 18, Язєвой Е. И.».

Архівні джерела

1. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України

Ф. 227, оп. 1, спр. 9, 54 арк. Листи Прахова М. А. Язєвій О. М., дочці Мурашка М. І. 25 березня 1955 – 30 січня 1957, рукопис, 16 док.

Друковані джерела

2. *Папета С. П.* Ваш виход, Анна Августовна // А. А. Крюгер-Прахова (1876–1962) : каталог. – Київ, 2008. – С. 3–25.

3. *Ременяка О., Сторчай О.* «Забываешь неграфичность решения и ценишь мастерство сюжета» // Артанія. – 2014. – Кн. 34–35. – С. 20–26.

4. *Рыбченков Б.* Киевское художественное рассказ-воспоминание // Искусство. – 1985. – № 1. – С. 29–33.

5. *Сторчай О.* «Все, що пригадалося»: із спогадів Миколи Прахова // Образотворче мистецтво. – 2013. – № 4. – С. 100–105.

6. *Сторчай О.* Карпо Трохименко : спогади про Київське художнє училище (публікація архівного документа) // Студії мистецтвознавчі. – Київ, 2008. – Чис. 1 (21). – С. 143–157.

7. *Сторчай О.* Киевское художественное училище (КХУ) // Энциклопедия русского авангарда : в 3 т. Т. 3 : История. Теория : в 2 кн. / авт.-сост. В. И. Ракитин, А. Д. Сарабьянов. – Москва : Глобал Эксперт энд Сервис Тим, 2014. – Т. 3. – Кн. 1 : А – М.

8. *Сторчай О.* Листи Миколи Прахова Язєвій Тетяні // Артанія. – 2013. – Кн. 32–33. – № 3–4. – С. 100–111.

9. *Сторчай О.* Подробиці з мистецько-культурного життя Києва з листів М. Прахова до Романа Мельничука // Образотворче мистецтво. – 2014. – Чис. 3. – С. 69–73.

10. *Сторчай О.* Художественная студия А. Мурашко в Киеве // Энциклопедия русского авангарда : в 3 т. Т. 3 : История. Теория : в 2 кн. / авт.-сост. В. И. Ракитин, А. Д. Сарабьянов. – Москва : Глобал Эксперт энд Сервис Тим, 2014. – Т. 3. – Кн. 2 : Н – Я.

11. *Членова Л.* Олександр Мурашко. Сторінки життя і творчості : монографія. – Київ : Артанія Нова, 2004. – С. 198–206.